

OBSAH

PŘEDMLUVA	15
PRVNÍ ČÁST: VŽDYŤ JSME SMRTELNÍ	
1. OCHOČENÁ SMRT	19
S vědomím, že smrt je nablízku	19
Mors repentina	25
Výjimečná smrt světceva	27
Na smrtelném loži – důvěrně známé obřady na rozloučenou	29
Veřejná povaha smrti	34
Přežitky: Anglie 20. století	35
Rusko v 19. a 20. století	37
Mrtví spí	39
V rozkvetlé zahradě	41
Odevzdané přijímání nevyhnutelnosti	44
Ochočená smrt	45
Poznámky	47
2. AD SANCTOS; APUD ECCLESIAM	50
Pod světcovou ochranou	50
Hřbitovy za hradbami. Mrtví intra muros	54
Hřbitov: „lůno církve“	61
Pohřbívání prokletých	64
Právní předpisy: pohřby v kostele jsou zakázány. Praxe: kostel je hřbitov	68
Atrium a carnarium	73
Velké společné jámy	79
Ossuaria	83
Velký otevřený hřbitov	85
Útočiště a bydliště. Náměstí a veřejné prostranství	86
Kostel nahrazuje světce. Ale jaký kostel?	96
V kostelním areálu. Kde přesně?	103
Kdo v kostele? Kdo na hřbitově? Příklad z Toulouse	108
Příklad z Anglie	116
Poznámky	120
DRUHÁ ČÁST: SMRT SEBE SAMA	
3. POSLEDNÍ HODINKA. REKAPITULACE ŽIVOTA	129
Eschatologie – ukazatel mentality	129
Konec světa a druhý příchod Kristův	131
Soud na konci věků. Kniha života	133

Soud na konci života	141
Umrličí tematika	144
Byl to vliv kazatelské činnosti, nebo vysoké úmrtnosti?	160
Vášnivě lpění na životě	165
Avaritia a zátiší. Sběratel	170
Nezdar a smrt	176
Poznámky	179
4. ZÁRUKY PRO ONEN SVĚT	182
Starodávne obřady: rozhrěšení, přehnaný smutek, přenášení těla	182
Modlitby za zesnulé	189
Stará liturgie: čtení jmen	191
Strach ze zatracení. Očistec a čekání	195
Římská mše – mše zádušní	198
Orodování z kazatelny	200
Mnišské vnímání smrti a církevní pokladnice	201
Nové obřady ve druhé polovině středověku: role duchovenstva	205
Nový pohřební průvod: procesí duchovních a chudých	209
Tělo se teď skrývá v rakvi a pod katafalkem	213
Mše v den pohřbu	218
Smuteční obřady v kostele v den pohřbu	221
Smuteční obřady ve dnech následujících po pohřbu	225
Dobročinné fundace. Jejich veřejná povaha	228
Bratrstva	230
Záruky pro tento i onen svět. Úloha závěti. Přerozdělování majetku	236
Bohatství a smrt. Uživací právo	241
Pořízení závěti: morální povinnost a osobní výpověď	244
Závěť jako literární žánr	247
Ještě o ochočené smrti	250
Poznámky	251
5. LEŽÍCÍ A MODLÍCÍ SE NA NÁHROBCÍCH. HROBY DUŠÍ	255
Hrob se stává bezejmenným	255
Přechod od sarkofágu k rakvi a truhle. Pohřby chudých „bez bedny“	258
Památka zesnulých, umístění těla	260
Výjimka z anonymity: světci a ctihodní lidé	262
Dva posmrtné životy: pozemský a nebeský	267
Situace koncem 10. století	269
Návrat k náhrobnímu nápisu	270
Nejprve oznámení totožnosti a modlitba	271
Oslovení kolemjdoucího	272
Dlouhé životopisné vyprávění o hrdinství a mravnosti zesnulého, jež mělo uchovat jeho památku	275

Rodinné citění	285
Typologie hrobů podle tvarů. Hrob s epitafem	289
Svislý a nástěnný hrob. Velký pomník	290
Vodorovný hrob zapuštěný do podlahy	293
V pomyslném muzeu náhrobků: socha ležícího nebožtíka	296
Zesnulý vystavený v poloze ležícího	300
Stěhování duše	304
Zpodobení ležícího a modlícího se na jediném, dvoupatrovém náhrobku	308
Modlící se	312
Návrat podobizny na náhrobek. Posmrtná maska. Pomník zesnulého v podobě sochy	318
Eschatologický význam ležícího a modlícího se	325
Na hřbitově: kříže na hrobech	327
Hřbitov v Marville	334
Fundační tabule	336
Hroby duší	342
Exvota	348
Rodinné kaple a krypty	350
Poučení z pomyslného muzea	355
Poznámky	357

TŘETÍ ČÁST: SMRT VZDÁLENÁ I BLÍZKÁ

6. ODLIV ZÁJMU	363
Nenápadná změna	363
Znevážená <i>hora mortis</i>	364
Nově pojaté umění zemřít: žít s myšlenkou na smrt	366
Lidové náboženské zvyklosti související se šťastnou smrtí	372
Dopady znevážení šťastné smrti: nepřirozená smrt, umírněnost, krásná a povznášející smrt	374
Smrt volnomyšlenkářova	379
Smrt v uctivé vzdálenosti	381
Diskuse katolíků a protestantů o obecních hřbitovech	382
Přemístění pařížských hřbitovů. Zvětšování kostelů po tridentském koncilu	385
Oslabení pouta kostel-hřbitov	387
Poznámky	389
7. MARNOSTI	391
Volání po jednoduchosti pohřbu a závěti	391
Neosobnost smutku	393
Výzva k trudnomyslnosti: marnosti	396

Smrt uvnitř věcí. Konec avaritie	401
Jednoduchost hrobů: případy králů a obyčejných lidí	403
Rehabilitace hřbitovů pod širým nebem	407
Pokoušení nicoty v literatuře	411
Pokoušení nicoty na náhrobcích	414
Příroda konejšivá i děsivá. Pozemská noc: hrobka	416
Hroby ponechané Přírodě	418
Poznámky	424
8. MRTVÉ TĚLO	426
Dva lékaři: Zacchia a Garmann. Život mrtvol	426
Otevření a balzamování těl	434
Anatomie pro všechny	438
Soukromé pitvy, krádeže mrtvol	441
Sblížení Eróta a Thanata v barokním období	444
Nekrofilie v 18. století	449
Hřbitov mumií	456
Mumie v rodinném kruhu	460
Od mrtvol k životu: novodobý Prométheus	465
Střet člověka s přírodou à la markýz de Sade	467
Dvě slabá místa hráze proti přírodě: láska a smrt	469
Poznámky	473
9. ŽIVÝ MRTVÝ	476
Zdánlivá smrt	476
Lékaři 40. let 18. století. Vzestup strachu	477
Opatření zůstavitelů	479
Pokračování v 19. století	480
Druhá polovina 19. století: uklidnění a nedůvěřivost lékařů	482
Lékaři a smrt	484
Prapůvod Velkého Strachu ze Smrti	485
Poznámky	488
ČTVRTÁ ČÁST: SMRT BLÍZKÉHO	
10. DOBA KRÁSNÝCH SMRTÍ	491
Narkotická sladkost	491
Rodina La Ferronaysových ve Francii	494
Alexandrine de Gaix	516
Anglie: rodina Brontëových	517
Amerika: dopisy přistěhovalců	533
Knihy útěchy v Americe	537
Nástup spiritismu	542
Odhmotnění	544

Drahocenné upomínkové předměty	550
Duše v očištění	552
Micheletova <i>Čarodějnice</i>	557
Vymizení zbožných ustanovení ze závětí	559
Citová revoluce	562
Ústup zla. Konec pekla	564
Poznámky	566
11. NÁVŠTĚVA HŘBITOVA	569
Hřbitovy v místopisu	569
Ďábel na hřbitově	570
Zdraví škodlivé hřbitovy: lékaři a pařížští soudci (v 18. století)	573
Radikalismus pařížského soudního dvora:	
v život neuvedený výnos z roku 1763	578
Reakce na výnos pařížského soudního dvora	581
Přestěhování hřbitovů za města. Kterých hřbitovů (1765–1776)?	587
Uzavření hřbitova Neviňátek	590
Nový styl pohřbívání	592
Nezájem Pařížanů o mrtvé	594
Plány budoucích hřbitovů	596
Pravý stav hřbitovů: otrěsná skládka mrtvol	600
Soutěž vyhlášená Institutem v roce 1801	602
Zrod kultu mrtvých	604
Mrtví ve sklo přetavení...	610
Dekret z 23. prairialu roku XII (12. června 1804)	614
Soukromé hroby v 19. století	618
Návštěva hřbitova	623
<i>Rural cemetery</i> . Zastavěné hřbitovy	631
Zpodobování zesnulých a žánrové výjevy	637
Paříž bez hřbitova?	639
Spojení pozitivistů a katolíků za účelem uchování hřbitovů v Paříži	642
Pomníky padlých	649
Příběh venkovského hřbitova: městečko Minot	653
„Doma“	658
Poznámky	660

PÁTÁ ČÁST: PŘEVŘÁCENÁ SMRT

12. PŘEVŘÁCENÁ SMRT	667
Kam se schovala smrt	667
Začínající lež	668
Počátky lékařského dozoru	671
Postupující lež	674
Špinavá smrt	676

Převoz do nemocnice	679
Melisandina smrt	680
Zatím ještě tradiční poslední chvíle	682
Velmi nenápadný pohřeb	684
Neslušnost smutku	687
Vyobcovaná smrt	688
Vítězství lékařského dozoru	693
Návrat varování. Výzva k navrácení důstojnosti. Umírání dnes	699
Zeměpis převrácené smrti	705
Americký případ	707
Poznámky	714
ZÁVĚR	717
PĚT VARIACÍ NA ČTYŘI TÉMATA	719
„Sváteční historik“, „historik existence“: Philippe Ariès (1914–1984)	733
Jmenný a místní rejstřík	747